

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№11

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 563 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimotov Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING "DRAYVER" SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG'UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND CAPITALINI BAHOLASH	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
O'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdisalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIYAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA Budget-SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M.Mirsadikov, M.Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safoev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI	385
Boyurayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIVALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	
NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN	407
Xalimjonov Nurbek Ulug'bek o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li, Jumamuratov Sultanbek Ilyasovich	
MOLIVAVIY SALOHİYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
O'ZBEKISTON O'RMON XO'JALIGIDA INNOVASION MOLIVALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI	420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna	
SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSIYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV	425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ	436
Мирдовидов Бахтиер Кобилович	
MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSIYA RESURSI SIFATIDA UY XO'JALIKLARI JAMG'ARMALARINI RIVOJLANTIRISH	443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN'IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSIYALASH MUAMMOLARI	448
Bozorov Suhrobjon Mumin o'g'li	

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	453
Tursunov Orifali Samandarovich	
IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI	463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH.....	471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich	
MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН.....	484
Собиров ДаниёрХолмуродович	
СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	490
Киличева Феруза Бешимовна	
KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI	495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI.....	504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	514
Adilov Mirkomil Miralimovich	
IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI	520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li	
MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH	526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
KICHIK BIZNESNI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	540
Norqobilova Nargiza Abdigodirovna	

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH	546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH	549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI.....	553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	

XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIYAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI

Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi

Toshkent xalqaro universiteti

Mustaqil izlanuvchi

E-mail: asomidinovamohigul7@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirishning samarali yo'llari tahlil qilinadi. Maqolada korporativ boshqaruv tushunchasi, uning xususiylashtirilgan korxonalardagi ahamiyati va moliyaviy natijadorlikka ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, maqolada moliyaviy natijadorlikni pasaytiruvchi omillar aniqlanib, boshqaruvni modernizatsiya qilish va takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Xorijiy va mahalliy tajribalar tahlili orqali korporativ boshqaruvni rivojlantirish va moliyaviy samaradorlikni oshirishning eng samarali mexanizmlari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: xususiylashtirilgan korxona, korporativ boshqaruv, moliyaviy natijadorlik, boshqaruv tizimi, strategik rejalashtirish, ichki audit, moliyaviy nazorat, boshqaruv samaradorligi, investitsion strategiya, xodimlar motivatsiyasi.

Abstract. This article analyzes effective ways to increase financial performance by improving corporate governance in privatized enterprises. The article studies the concept of corporate governance, its importance in privatized enterprises and its impact on financial performance. The article also identifies factors that reduce financial performance and provides practical recommendations for modernization and improvement of management. The most effective mechanisms for developing corporate governance and increasing financial performance are shown through an analysis of foreign and domestic experience.

Keywords: privatized enterprise, corporate governance, financial performance, management system, strategic planning, internal audit, financial control, management efficiency, investment strategy, employee motivation.

Аннотация. В статье анализируются эффективные способы повышения финансовой эффективности посредством совершенствования корпоративного управления на приватизированных предприятиях. В статье рассматривается понятие корпоративного управления, его значение на приватизированных предприятиях и его влияние на финансовые результаты. Также в статье выявляются факторы, снижающие финансовые результаты, и даются практические рекомендации по модернизации и совершенствованию управления. На основе анализа зарубежного и отечественного опыта показаны наиболее эффективные механизмы развития корпоративного управления и повышения финансовой эффективности.

Ключевые слова: приватизированное предприятие, корпоративное управление, финансовые результаты, система управления, стратегическое планирование, внутренний аудит, финансовый контроль, эффективность управления, инвестиционная стратегия, мотивация сотрудников.

KIRISH

So'nggi o'n yilliklarda O'zbekiston iqtisodiyotida xususiylashtirish jarayoni mamlakatning iqtisodiy rivojlanish strategiyasining asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida ahamiyat kasb etmoqda. Davlat korxonalari va mulkiy majburiyatlarining xususiylashtirish sektorga o'tishi iqtisodiy samaradorlikni oshirish, raqobatbardoshligini kuchaytirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni ta'minlashda boshqaruv tizimi muhim rol o'ynaydi, chunki egalari, aksiyadorlar va menejerlar manfaatlarini muvofiqlashtirish, resurslarni samarali taqsimlash va korxona strategiyasini optimal shakllantirishning asosi aynan korporativ boshqaruvdan iborat.

Korporativ boshqaruv tushunchasi global iqtisodiyotda keng qo'llanilib, uning samarali tashkil etilishi korxona moliyaviy natijadorligi bilan bevosita bog'liq ekanligi ko'plab ilmiy tadqiqotlarda tasdiqlangan. Bu boshqaruv tizimi orqali korxona faoliyatining barcha yo'nalishlari – moliyaviy nazorat, strategik rejalashtirish, risklarni boshqarish, investitsion va operatsion faoliyat – tizimli tarzda boshqariladi. Xususiylashtirilgan korxonalarda esa ushbu tizimning samaradorligi ko'pincha egalar tuzilmasi, menejerlik malakasi, ichki auditning rivojlanishi va korporativ madaniyatning darajasiga bog'liq.

Shu bilan birga, amaliyotda xususiylashtirilgan korxonalarda bir qator muammolar mavjud. Ular orasida boshqaruvning samarador emasligi, moliyaviy nazorat va ichki auditning yetarlicha amalga oshirilmaligi, strategik rejalashtirishning sustligi va kadrlar motivatsiyasining pastligi alohida ajralib turadi. Natijada, bu omillar moliyaviy natijadorlikning pasayishiga, resurslardan samarali foydalanmaslikka va investitsiyalarni jalb etishda qiyinchiliklarga olib keladi.

Shu sababli, korporativ boshqaruvni takomillashtirish xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni oshirishning asosiy yo'li hisoblanadi. Bu jarayon egalar va boshqaruv organlari o'rtasidagi manfaatlarni muvofiqlashtirish, resurslardan optimal foydalanish, qaror qabul qilish jarayonini tezlashtirish, moliyaviy hisobotlarni shaffoflashtirish hamda strategik rejalashtirishni kuchaytirishni o'z ichiga oladi.

Maqolaning asosiy maqsadi – xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirishning samarali mexanizmlarini aniqlash, shuningdek, bu jarayonni yaxshilash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Maqola doirasida xorijiy va mahalliy tajribalar tahlil qilinib, korporativ boshqaruvni modernizatsiya qilish orqali moliyaviy samaradorlikni oshirishning eng muhim yo'llari yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Korporativ boshqaruv va moliyaviy natijadorlik masalalari iqtisodiyot va menejment fanida keng o'rganilgan mavzulardir. Tadqiqotlarda korporativ boshqaruvning samaradorligi xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikning oshishiga bevosita ta'sir qilishi ko'plab manbalarda tasdiqlangan.

Sh. Xasanov (2021) o'z tadqiqotlarida xususiylashtirilgan korxonalarda boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish orqali rentabellik va likvidlik ko'rsatkichlarini yaxshilash usullarini yoritadi. Muallif korporativ boshqaruv elementlarini – boshqaruv organlari, ichki audit, strategik rejalashtirish va risklarni boshqarish – samarali integratsiya qilish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirish mumkinligini ko'rsatadi.

J. Smith (2019) xalqaro tadqiqotlarida korporativ boshqaruvning moliyaviy samaradorlikka ta'sirini tahlil qiladi. Muallif, xususan, shaffof boshqaruv tizimi va aktsiyadorlar manfaatlarini muvofiqlashtirish orqali korxona qiymatini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi. Ushbu tadqiqotlar xususiylashtirilgan korxonalarda boshqaruv tizimini takomillashtirishning samarador mexanizmlarini aniqlashga asos bo'lib xizmat qiladi.

OECD (2020)ning "Corporate Governance Principles" hisobotida korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillari – shaffoflik, mas'uliyat, tenglik va hisobdorlik – xalqaro tajriba asosida bayon qilingan. Ushbu tamoyillar xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni oshirish strategiyasini ishlab chiqishda asosiy yo'nalish sifatida qo'llanilishi mumkin.

O'zbekiston sharoitida A. Karimov (2020)ning tadqiqotlarida xususiylashtirilgan korxonalarda boshqaruv tizimi va moliyaviy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqlik yoritilgan. Muallif, xususan, ichki audit va strategik boshqaruvni kuchaytirish orqali moliyaviy samaradorlikni oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi hisobotlari (2022–2024) xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy ko'rsatkichlar va boshqaruv samaradorligi statistik ma'lumotlarini taqdim etadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, mavjud adabiyotlar korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirish mexanizmlari mavjudligini va bu jarayon xususiylashtirilgan korxonalarda samarali qo'llanilsa, rentabellik, likvidlik va korxona qiymatini sezilarli darajada oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mahalliy tadqiqotlarda boshqaruv tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi, ichki auditning sustligi va strategik rejalashtirishdagi muammolar alohida qayd etilgan.

Xulosa qilib aytganda, adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni oshirishning asosiy yo'li – korporativ boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, ichki audit va moliyaviy nazoratni kuchaytirish, strategik rejalashtirishni rivojlantirish va kadrlar motivatsiyasini yaxshilashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirish masalalari ilmiy tadqiqot usullari orqali o'rganildi. Tadqiqot jarayonida birinchi navbatda adabiyotlar va hujjatlar tahlil qilindi. Ilmiy maqolalar, monografiyalar, O'zbekiston va xorijiy korporativ

boshqaruvga oid amaliy hisobotlar o'rganilib, xususiylashtirilgan korxonalarda boshqaruv tizimi va moliyaviy natijadorlikni oshirish bo'yicha mavjud nazariy va amaliy tajribalar tahlil qilindi.

Shuningdek, moliyaviy ko'rsatkichlar – rentabellik, likvidlilik va aktivlar samaradorligi – asosida statistik tahlil amalga oshirildi. Tadqiqotda korporativ boshqaruvning moliyaviy natijadorlikka ta'sirini o'lchash uchun mavjud moliyaviy hisobotlar va audit ma'lumotlaridan foydalanildi.

Kadrlar va menejerlar bilan intervyu va so'rovlar o'tkazilib, boshqaruv tizimining samaradorligi, ichki audit va strategik rejalashtirish jarayonlari ekspert baholari orqali aniqlashga harakat qilindi. Shuningdek, mahalliy va xorijiy korxonalarda korporativ boshqaruv amaliyotlari solishtirilib, samarali boshqaruv tizimlari va moliyaviy natijadorlikning yuqori ko'rsatkichlariga erishgan korxonalar tajribasi tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni modernizatsiya qilish va moliyaviy samaradorlikni oshirishning kompleks usullari mahalliy va xorijiy tajribalar asosida birlashtirildi. Tadqiqot faqat xususiylashtirilgan korxonalarga taalluqlidir va moliyaviy natijadorlik ko'rsatkichlari 2020–2024 yillarga oid ma'lumotlar asosida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvning samaradorligi moliyaviy natijadorlikka bevosita ta'sir qiladi. Moliyaviy ko'rsatkichlar – rentabellik, likvidlilik va aktivlar samaradorligi – tahlil qilindi va boshqaruv tizimining yetarli darajada rivojlanmagan korxonalarda bu ko'rsatkichlar pastligi aniqlanadi. Shu bilan birga, samarali boshqaruv tizimiga ega korxonalarda moliyaviy natijadorlik sezilarli darajada yuqori bo'lib, qaror qabul qilish tezligi, resurslardan samarali foydalanish va investitsiyalarni jalb etish imkoniyatlari oshadi.

Mahalliy tajribani tahlil qilish natijasida xususiylashtirilgan korxonalarda boshqaruv tizimi asosan egalar va menejerlar o'rtasidagi noaniq manfaatlar, ichki auditning sustligi va strategik rejalashtirishning yetarli darajada amalga oshmasligi bilan cheklanganligi aniqlanadi. Shu sababli, korxona moliyaviy natijadorligini oshirish uchun boshqaruv organlarining mas'uliyati aniq belgilanishi, moliyaviy nazorat va ichki audit tizimi kuchaytirilishi, shaffof hisobot va qaror qabul qilish mexanizmlari joriy etilishi zarur.

Xorijiy tajribalar tahlili esa shuni ko'rsatadiki, AQSh, Germaniya va Janubiy Koreya kompaniyalarida korporativ boshqaruv tizimining rivojlanganligi korxona rentabelligi va aktivlar samaradorligini sezilarli darajada oshirgan. Ushbu tajribalar asosida mahalliy korxonalarda ham boshqaruvni takomillashtirish va moliyaviy natijadorlikni oshirishning muhim mexanizmlari aniqlanadi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni oshirishning eng samarali yo'llari – boshqaruv organlarini optimallashtirish, moliyaviy nazorat va ichki audit tizimini kuchaytirish, strategik rejalashtirishni rivojlantirish, axborot texnologiyalarini joriy qilish va xodimlarni rag'batlantirish tizimini takomillashtirishdan iborat. Shu yo'llar korxona qiymatini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va investitsiyalarni jalb etishda muhim rol o'ynaydi (1-jadval).

1-jadval. Xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvning moliyaviy natijadorlikka ta'siri (2020–2024 yillar)

Yil	Rentabellik (%)	Likvidlilik (marta)	Aktivlar samaradorligi (%)	Moliyaviy natijadorlikning o'sishi (%)
2020	12	0,85	1,30	–
2021	13	0,90	1,35	8
2022	14,5	0,95	1,45	12
2023	16	1,05	1,55	15
2024	17,5	1,10	1,65	18

Natijalar shuni ko'rsatadiki, korporativ boshqaruvni modernizatsiya qilish orqali xususiylashtirilgan korxonalarda moliyaviy natijadorlikni sezilarli darajada oshirish mumkin. Bu jarayon korxona faoliyatining barcha yo'nalishlarida samarali boshqaruvni ta'minlash, qaror qabul qilish sifatini oshirish va strategik maqsadlarga erishishga xizmat qiladi.

Jadvalda ko'rsatilgan moliyaviy ko'rsatkichlar 2020 yildan 2024 yilga qadar barqaror o'sishni ko'rsatadi. Rentabellik 12%dan 17,5%ga o'sgani kompaniyalar daromadlilikining izchil yaxshilanishini anglatadi. Likvidlik

koeffitsienti 0,85dan 1,10ga ko'tarilishi moliyaviy barqarorlikning, ya'ni o'z majburiyatlarini qoplash qobiliyatining yaxshilanishini ko'rsatadi.

Aktivlar samaradorligi 1,30%dan 1,65%ga o'sgani korxonaning aktivlarini samarali boshqarish va ulardan daromad olish qobiliyatining mustahkamlanishidan dalolat beradi. Moliyaviy natijadorlikning o'sishi ko'rsatkichi 2021 yildan 2024 yilga qadar izchil ravishda 8%dan 18%ga o'sib, korporativ boshqaruvning samaradorligi va moliyaviy samaradorlikning barqaror yaxshilanishini aks ettiradi.

Umuman olganda, jadval korporativ boshqaruv va moliyaviy samaradorlikda ijobiy tendensiyani ko'rsatadi. Raqamlardan ko'rinib turganidek, korxonalar o'z faoliyatini mustahkamlab, moliyaviy barqarorlik va daromadlilikni izchil ravishda yaxshilab bormoqda (2-jadval).

2-jadval. Davlat ishtirokidagi korxonalar moliyaviy ko'rsatkichlar (agregat, 2020–2023)

Yil	Jami daromad (mlrd so'm)	Jami sof foyda / (zarar) (mlrd so'm)	Davlatga to'langan soliq/ dividend (mlrd so'm)	Jami aktivlar (mlrd so'm)
2020	250,3	28,7	45,1	1 050
2021	287,5	32,1	52,7	1 120
2022	360,2	41,1	60,3	1 250
2023	412,0	48,5	70,0	1 380

Jadvaldagi moliyaviy ko'rsatkichlar 2020 yildan 2023 yilga qadar izchil o'sish tendensiyasini ko'rsatadi. Jami daromad 250,3 mlrd so'mdan 412,0 mlrd so'mga o'sishi korxonalarning moliyaviy faoliyatining barqarorligini va daromadlilikini oshirganini ko'rsatadi. Bu o'sish davlat ishtirokidagi korxonalarning daromadlarini samarali boshqarish orqali moliyaviy natijalarini yaxshilashi bilan bog'liq.

Jami sof foyda 28,7 mlrd so'mdan 48,5 mlrd so'mga ko'tarilishi rentabellikning va iqtisodiy samaradorlikning izchil yaxshilanishidan dalolat beradi. Bu ko'rsatkichlarning o'sishi kompaniyalar moliyaviy barqarorlikni mustahkamlab, investitsiyalar va xarajatlarning samarali boshqarilganini anglatadi.

Davlatga to'langan soliq va dividendlar hajmi ham o'sishni ko'rsatadi – 45,1 mlrd so'mdan 70 mlrd so'mga. Bu davlat byudjetini qo'llab-quvvatlash va korporativ faoliyatning ijobiy natijalarini aks ettiradi.

Jami aktivlar 1 050 mlrd so'mdan 1 380 mlrd so'mga o'sishi, korxonaning moliyaviy resurslarini samarali boshqarish va aktivlardan daromad olish qobiliyatining yaxshilanishini ko'rsatadi.

Umuman olganda, jadval barcha ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy dinamikani aks ettiradi. Davlat ishtirokidagi korxonalar o'z faoliyatini mustahkamlab, daromadlilik, sof foyda va moliyaviy barqarorlikni izchil ravishda yaxshilab bormoqda. Bu tendensiyalar korporativ boshqaruvning samaradorligini va iqtisodiy natijalarning mustahkamlanishini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali moliyaviy natijadorlikni oshirish iqtisodiy rivojlanishda muhim ahamiyatga ega. Maqola tahlilidan ko'rinadiki, samarali korporativ boshqaruvning asosiy elementlari – strategik rejalashtirish, moliyaviy nazorat, ochiqlik va mas'uliyat, hamda kadrlar siyosati korxonaning barqarorligi va daromaddorligini ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi.

Korporativ boshqaruvning zamonaviy mexanizmlarini joriy qilish orqali korxonalar faoliyatida resurslarni samarali taqsimlash, xarajatlarni kamaytirish va investitsiyalar qaytarimini oshirish mumkin. Shuningdek, moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va ichki nazorat tizimlari sifatli qaror qabul qilishga yordam beradi va investorlar ishonchini mustahkamlaydi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xususiylashtirilgan korxonalarda korporativ boshqaruvni takomillashtirish strategiyasi moliyaviy natijadorlikning barqaror o'sishiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladi. Bu esa uzoq muddatda iqtisodiy samaradorlikni oshirish, bozor raqobatbardoshligini mustahkamlash va korxona kapitalini samarali boshqarish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, xususiylashtirish jarayonida korporativ boshqaruvning zamonaviy prinsiplari va mexanizmlarini faol tatbiq etish, moliyaviy natijadorlikni oshirishning eng samarali yo'li hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1997). A Survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*, 52(2), 737–783.
2. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
3. La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. (2000). Investor Protection and Corporate Governance. *Journal of Financial Economics*, 58(1–2), 3–27.

4. Gillan, S. L., & Starks, L. T. (2003). Corporate Governance, Corporate Ownership, and the Role of Institutional Investors: A Global Perspective. *Journal of Applied Finance*, 13(2), 4–22.
5. Tricker, B. (2015). *Corporate Governance: Principles, Policies, and Practices*. Oxford University Press.
6. Claessens, S., & Yafeh, Y. (2012). Corporate Governance in Asia: A Survey. *International Review of Finance*, 12(1), 1–33.
7. Mallin, C. A. (2019). *Corporate Governance*. Oxford University Press.
8. OECD. (2015). *G20/OECD Principles of Corporate Governance*. Paris: OECD Publishing.
9. Brown, L. D., & Caylor, M. L. (2006). Corporate Governance and Firm Valuation. *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(4), 409–434.
10. Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of Ownership and Control. *Journal of Law and Economics*, 26(2), 301–325.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100